

Nākotnē grib būt neatkarīga ju

Sertificēto maksātnespējas procesa administratoru asociācijas valdes priekšsēdētāja amatā, sacījāt, ka jums ir divas prioritātes – maksātnespējas administratoru reputācijas celšana un maksātnespējas procesa caurspīdīguma veicināšana. Kāpēc vispār šādas problēmas radušās?

Kritika, kas pēdējā laikā publiski vēlta maksātnespējas administratoriem, ir neindividuālizēts pārmetumu kopums. Protams, problēmas saistībā ar maksātnespējas procesu pastāv, un kā vienu no galvenajām problēmām saredzu to, ka maksātnespējas administratori šobrīd nav definēti kā neatkarīga juridiska profesija. Visas citas juridiskās profesijas tiek regulētas ar īpašu likumu palīdzību, savukārt maksātnespējas procesa administratoru darbība netiek regulēta atsevišķā likumā, tikai Maksātnespējas likuma ietvaros ir vairākas normas, kurās norādītas maksātnespējas administratora tiesības un pienākumi.

Runājot par reputācijas celšanu, jānodala normatīvais virziens un skaidrojošais virziens. Normatīvais virziens varētu būt juridiskās profesijas statusa piešķiršana maksātnespējas administratoriem. Skaidrojošais virziens varētu būt tāds, ka par maksātnespējas procesiem, tajā skaitā strīdīgajiem, jārunā, bet jārunā individuālizēti, jānosauc konkrēti procesi un tās personas, kas par savu darbību sodītas ar likumiskā spēkā stājušos nolēmumu. Pročjā gadījumā rodas iespējas, ka visi administratori strādā slikti, un vienīgās visas problēmas maksātnespējas procesā, būtu administratoriem piešķirt valsts amatpersonas statusu. Jāpiebilst, ka neviens Eiropas Savienības dalībvalstī maksātnespējas administratori nav valsts amatpersonas. Administratori nevarētu būt valsts amatpersonas tāpēc, ka savā darbībā neveic valsts amatpersonas funkcijas. Administratora darba devējs būrība ir kreditoru kopums, un administratoru pielīdzināms tādām kā krīzes menedžerim. Ja tiesa atzinusi uzņēmumu par maksātnespējīgu, tad, vienkāršoti izsakoties, administratori novērtē situāciju, iespēju robežās atgūst uzņēmuma mantu, realizē to un sadala naudu starp kreditoriem. Administratoram par visu jācinās tiesas ceļā, respektīvi, ja administrators uzskata, ka ir strīds par mantu, tad – kā jebkurš komersants – vērsas tiesā ar prasību un norāda, ka prasības ceļā vajadzētu atdot konkrēti tādu vai citādu mantu, un tad, kad manta atlicsāta, var to pārdot izsolē. Darba specifika

▲ «MĒS krājam kaudzīt nepieciešamos likumu grozījumus un iesniedzam tos Tieslietu ministrijai. Diemžēl bieži situācija ir tāda, ka administratorus – vienīgos, kuri praktizē, – neuzklausa vai uzklausa un neņem vērā, taču ņem vērā nepraktizējošus teorētiķus. Si lemles dēļ administratoru profesijai jānositprina juridiskais statuss,» uzskata Olavs Cers.

FOTO - AIVARS LIEPIŅŠ, DIENAS MEDIJ

Diemžēl Latvijā pieņemts, ka daudzi komersanti novilcina maksātnespējas pieteikuma iesniegšanu

paredz, ka maksātnespējas procesa administratoram vispār ir ļoti daudz jācinās – jācinās par to, par ko uzņēmums kādreiz nav pratis vai gribējis cīnīties, jāapstrīd darījumi, jāatgūst parādī, jāiet uz tiesām, jāraksta prasības pieteikumi, jāatšķetina dažādas mantas un citu līdzekļu nobūdzināšanas un izšķērdēšanas shēmas, un šajā procesā jābūt diezgan elastīgam un pat radošam. Administratori atšķirībā no tiesu izpildītājiem nav tiesīgs no kāda ko panemt ar valsts varu un pārdot.

Turklāt piešķirt administratoram valsts amatpersonas statusu nebūtu pareizi arī tāpēc, ka, ja administratoru būtu valsts amatpersonas, tad nekavējoties nonāktu interešu konfliktā, jo faktiski

gandrīz visos maksātnespējas procesos viens no kreditoriem ir Valsts ieņēmumu dienests (VID). Turklāt ļoti izplatīti ir gadījumi, kad maksātnespējas administrators pats apstrīd VID uzrēķinus un audita rezultātus vai arī šādus strīdus uzsākusi maksātnespējīgā uzņēmuma vadība pirms maksātnespējas aizšanas un administrators šos strīdus tiesā turpina, strīdoties, vai VID ir pamatoti vai nepamatoti uzrēķinājis nodokļu pamatsummas un sankcijas. Ja administrators būtu valsts amatpersona, tad gadījumā, kad būtu jāstrīdās ar valsti VID personā, citiem kreditoriem varētu šķist, ka administrators nav neitrāls, jo, ja administrators strīdu ncturpinātu, citiem kreditoriem varētu likties, ka rīcība nav isti pareiza.

Vēl jāpiebilst, ka nereti maksātnespējas procesā kā kreditors figurē arī Maksātnespējas administrācija (MA) saistībā ar darbiniekiem izmaksātajām kompensācijām. Tā kā MA arī uzrauga administratorus, tad veidotos interešu konfliktus, ja administrators vērtētu tās iesūtīdās kreditoru prasību, kura viņu uzrauga.

Runājot par maksātnespējas procesa caurskatāmību, kā to palielināt?

Likums šobrīd neļauj pub-

likot katra procesa norisi, taču ir konstruēti tā, lai visi procesā iesaistītie rīkotos aktīvi un, protams, godprātīgi. Taču redzam, ka iesaistītās personas nepārzina procesa norises specifiku. Tādēļ Administratoru asociācija plāno nodāvāt lasīt lekcijas un vadīt seminārus uzņēmējus pārstāvošām organizācijām.

Arī likums jāpārveido, jo tajā ir vairāki «robi» jeb līdz galam neatrunāta nepieciešamā rīcība noteiktās situācijās, tādēļ pastāv plašas interpretācijas iespējas. Administratoru asociācijai vairāk jāsapņo viedokli ar MA jautājumos par tiesību normu piemērošanu, jo bieži vien tiesību normas tiek atšķirīgi piemērotas vai interpretētas. Praktizējošam maksātnespējas procesa administratoram ir viena interpretācija tam, kā būtu piemērojama tiesību norma, savukārt uzraugošajai iestādei interpretācija var atšķirties. Vairumā gadījumu nonākam pie kopsaucēja, viedokli tiek saskaņoti, un, ja kāda problēma ir, tā tiek atrisināta. Bet reizēm ceļš līdz tam ir garš un pa vidu maksātnespējas administratori tiek par sodīti par tādēļ pārāk pūnītiem, kas nemaz nav pārāk pūnīti – ir bijušas atšķirīgas pieejas, kā interpretēt tiesību normas.

Piemēram, bieži dzirdēts

viedoklis, ka maksātnespējas procesam jānotiek ļoti ātri. Tomēr būtisks ir arī saistību izpildes princips, saskaņā ar kuru administratoram jārunā, lai maksimāli tiktu izpildītas saistības un apmierināti kreditoru prasījumi. Piemēram, administrators redz, ka uzņēmums pirms maksātnespējas veicis darījumus, kas administratoram šķiet apstrīdami, piemēram, SIA kaut ko uzdāvinājis savam īpašniekam, un administrators uzskata, ka, apstrīdot šādu darījumu, var atgūt naudu, par ko norēķināties ar kreditoriem. Savukārt nopietnā strīdā visas tiesu instances iespējams iziet divu trīs gadu laikā – ne ātrāk. Var būt tā, ka administrators izvēlēties iet šādu – rīcēšanās – ceļu, bet kreditors vai kāds parādnieka pārstāvis raksta, ka administrators vilcina maksātnespējas procesu un neievēro aprozības ātruma principu. Tad administrators nākas skaidroties, ka ne jau ātri pabeigt maksātnespējas procesu ir sasniegums, bet gan sasniegums ir maksātnespējas procesu pabeigt tā, lai tiktu atgūta un kreditoriem izmaksāta nauda.

Priekšstats, ka maksātnespējas administratoru darbs ir sliktas kvalitātes, sabiedrībā radies tāpēc, ka tiesām ir dažādi maksātnespē-

jas administratori, kuru rīcība nav īpaši ētiska, vai tāpēc, ka sabiedrība neizprot maksātnespējas administratora darba specifiku?

Nezinu, vai vispār iespējams runāt par kādu priekšstatu sabiedrībā, jo Latvijā ar maksātnespēju praktiski saistīti un saskārušies samērā nedaudzi cilvēki. Sabiedrība diemžēl vadās pēc tā, ko saka atsevišķi politiķi un ekonomiskie grupējumi. Runājot par to, vai negatīvais priekšstats saistīts ar administratoru darbību, kas ir neētiskas vai neparizas, jāatzīst, ka tiesām ir administratori, kuri ar tiesas lemmumu atceļti no saviem amata pienākumiem un atsevišķi administratori ir izbeigta sertifikāta darbība.

Viens no maksātnespējas administratoru kritizētājiem bija kādreizējais tieslietu ministrs Jānis Bordāns. Jūsuprāt, kritikas iemesli bija subjektīvi vai tomēr objektīvi?

Manuprāt, bijuša tieslietu ministra apgalvojumu pamatā bija subjektīvs viedoklis par nedaudziem maksātnespējas procesiem, kuros savu interešu aizskārumu bija jutušas dažas kredītiestādes. Protams, ir jārunā par katru nozari, kurā kaut kas nav kārtībā. Taču nav pareizi izraut no konteksta pāris, iespējams,

juridiska profesija

sēdētājs Olavs Cers intervijā Magdai Riekstiņai

Fakti

- Latvijā sertificēti apmēram **340 maksātnespējas administratori**, no kuriem gandrīz **250 apvienojušies** Sertificēto maksātnespējas procesa administratoru asociācijā. Iesaistīšanās asociācijā ir brīvprātīga.
- No sertificēto administratoru skaita aptuveni **150 ir zvērināti advokāti**.
- Izskanējuši priekšlikumi **maksātnespējas procesa administratoriem piemērot valsts amatpersonas statusu**, taču administratori uzsver, ka valsts amatpersonas statuss nav universāls risinājums visām maksātnespējas procesa problēmām.

problemātisku procesu, kā vienīgo iespējamo risinājumu piedāvājot to, ka visiem maksātnespējas procesa administratoriem jāklūst par valsts amatpersonām. Nav nepārdomāti jāmaina likumiskais regulējums tikai tāpēc, ka dažos procesos, iespējams, bijušas problēmas. Bijušais tieslietu ministrs nekad nesasauca Maksātnespējas jautājumu

konsultatīvo padomi, kuras mērķis ir veidot maksātnespējas nozares politiku un kurā apvienots plašs procesā iesaistīto personu loks. Viņš savu redzējumu faktiski izstrādāja viens pats savā kabinetā, nekonsultējoties ar nozares speciālistiem.

Tagadējā tieslietu ministre Baiba Broka konsultējās ar nozares speciālistiem?

Tieslietu ministre piedalījās Administratoru asociācijas ikgadējā kopsapulcē, kurā viņa pauda, ka ir gatava konstruktīvai sadarbībai, lai pilnveidotu tiesisko regulējumu un rastu risinājumu administratoru profesijas attīstībai. Ministre sasauca arī Maksātnespējas jautājumu konsultatīvo padomi, un tā nolēma, ka diskusijas par nozares reformām ir nepieciešamas, taču ne pirms likuma grozījumu izskatīšanas trešajā, galīgajā lasījumā, bet gan atbilstoši normālam likumdošanas procesam.

Tātad tomēr būtu jāmaina normatīvais regulējums?

Normatīvais regulējums nav pilnīgs, bet problēma ir kompleksāka. Asociācija jau ilgstoši lūgusi risināt problēmu, ka maksātnespējas pie-

teikumi bieži tiek iesniegti par velti. It kā jau šķiet, nu kāda starpība – mazliet ātrāk vai vēlāk, bet no tā izriet daudzas tālākās darbības. Diemžēl Latvijā pieņemts, ka daudzi komersanti līdz pēdējam novilcina maksātnespējas pieteikuma iesniegšanu, un tikai tad, kad nevar vairs nekā citādi atrisināt situāciju, iesniedz maksātnespējas pieteikumu. No brīža, kad komersants saprot, ka uzņēmums kļuvis maksātnespējīgs, līdz brīdim, kad tiesā iesniedz maksātnespējas pieteikumu, paiet daudz laika, kurā mantas apjoms samazinās, bet, jo mazāk mantas, jo kreditoriem mazāk, ko dalīt, un sākas kreditoru cīņa par to, kurš vairāk naudas varēs saņemt. Tajā brīdī, kad uzņēmējs saprot, ka maksātnespēju neizdosies paša spēkiem saglabāt, un savlaicīgi sāk rīkoties, situācija ļoti bieži tiek atrisināta kā tiesiskās aizsardzības process vai ārpus tiesiskās aizsardzības process. Būtu jāpastiprina vēlme uzņēmējiem savlaicīgi identificēt maksātnespēju un savlaicīgi lūgt kreditoriem un tiesai tiesisko aizsardzību vai arī iesniegt maksātnespējas

pieteikumus tiesā.

Patlaban liela uzmanība pievērsta Liepājas metalurģa (LM) maksātnespējai, un administrators paziņojis, ka meklē potenciālos pircējus. No administratora var prasīt, lai investori tiktu atrastī?

Administrators pienākums ir mēģināt atrast labāko pircēju, bet jāvērtē, kas ir pārdošanas priekšmets. Ja pārdošanas priekšmets ir dzīvoklis Rīgā, tad bieži pietiek ar to, ka tiek sagatavots novērtējums un ievietoti sludinājumi laikrakstos un nekustamā īpašuma portālos. Savukārt LM ir Latvijai unikāls uzņēmums, un administratoram jārikojas oriģinālāk, nepietiek tikai ievietot sludinājumu laikrakstā vai portālā. Domāju, ka LM maksātnespējas administrators iet tādu ceļu, ka dara zināmu par šī uzņēmuma pārdošanu starptautiskajā biznesa vidē. Nevar teikt, ka administrators pienākums ir atrast pircēju, bet pienākums nenoliec dzami ir pēc iespējas aktīvāk veikt darbības, lai ieinteresēto personu loks uzzinātu par minētā uzņēmuma pārdošanu. ●